

تکمیل زیرساخت‌های مناطق حاشیه شهر که به صورت نامتوازن توسط شهرداری‌ها به بافت شهری افزوده می‌شود نیز موجب ایجاد مزیت شده و سرعت اسکان روستاییان در مناطق حاشیه‌ای را افزایش می‌دهد. از سویی فقدان ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری در ساخت‌وساز شهرها و هجوم گذشته موجب افزایش سرمایه‌گذاری در ساخت‌وساز شهرها و هجوم ساکنین روستا به حاشیه شهر شده است، بدیهی است اصلاح هر کدام از رفتارهای سازمانی در مواردی که به آن اشاره شد، موجب کاهش روند مهاجرت می‌شود.

نور محمدی در گفت‌وگو با ما تأکید می‌کند: «دفتر امور روستایی و شوراهای با کمک فرمانداران و بخشداران و دهیاران و شوراهای اسلامی بخش و روستا و نیز کارآفرینان و صاحبان ایده و سرمایه طی دو سال گذشته اقدام به تقویت و ایجاد شرکت‌های تعاونی و سهامی توسعه در روستاها نموده و با حمایت مالی و تسهیلاتی از ایشان نقش مؤثری در تثبیت اشتغال در روستاها ایفا کرده است، البته با توجه به اینکه این امر در ابتدای راه است طبیعتاً سرعت کمی داشته که با افزایش فرهنگ‌سازی و ترویج و حمایت دولت این روند بهتر خواهد شد.»

اجرای طرح پارک کارآفرین باهدف مهاجرت معکوس

البته طی سالیان اخیر اقداماتی همچون اجرای طرح پارک کارآفرین باهدف توسعه اشتغال و تولید در روستاها و عملیاتی کردن مدل توسعه پایدار در ۲۹ روستای این استان به‌منظور مهاجرت معکوس انجام گرفته است به گفته اسماعیل پورمحمدی مدیرکل دفتر امور روستایی و شوراهای استانداری خراسان رضوی اما این طرح‌ها تنها اقدام صورت گرفته به‌منظور زمینه‌سازی برای بازگشت جمعیت به روستاها نیست چراکه در همین زمینه معاونت اشتغال و سرمایه‌گذاری دفتر امور روستایی به اعطای وام خرد برای اشتغال روستائیان، تکمیل پروژه‌های اقتصادی و فراهم کردن امکانات در روستاها پرداخته است.

هرچند نباید از خاطر برد که افزایش ارتباطات مجازی و حقیقی در دنیای امروز سرعت مهاجرت را افزایش داده است ولی به‌تبع آن افزایش ناهنجاری‌های زیست‌محیطی و بیکاری و بیماری و گران بودن زندگی در اکثر شهرهای بزرگ عاملی برای برگشت جمعیت به روستاست اما مهم‌ترین عامل تثبیت جمعیت در مناطق روستایی انگیزه درآمدی است و پایدارترین نوع درآمد در روستا، طرح‌های مشارکتی است.

انقلاب روستاها در خراسان رضوی

پورمحمدی به ما می‌گوید: «از سال ۹۱ در استان خراسان رضوی طرح انقلاب روستاها به‌عنوان الگوی توسعه پایدار مطرح شد و در سال ۹۳ تعداد ۲۹ روستا در کل استان انتخاب شد، در این روستاها با روش‌های نوین، مشارکت مردم در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرا در قالب شورای توسعه و پیشرفت آغاز شد و از ظرفیت نخبگان، سرمایه‌داران و افراد ذی‌نفوذ ساکن و غیر ساکن در روستا بهره گرفته شد.»

وی ادامه می‌دهد: «تهیه سند توسعه عملیاتی و اجرای مرحله به مرحله طرح‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و نیز امور عمرانی و زیربنایی از مهم‌ترین دستاوردهای این طرح بود که با الگوی مشارکت ۵۰ درصدی مردم همراه بود.»

ایجاد پایگاه‌های اطلاع‌رسانی برای همه روستاها، سامانه‌های پیامکی اطلاع‌رسانی و تهیه برنامه‌های تلویزیونی (نسیم‌آبادی)، برگزاری جشن‌های مختلف در هر روستا، برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ورزشی بومی و محلی در مناطق روستایی، ایجاد تشکلهای اقتصادی در قالب تعاونی توسعه و عمران، به کارگیری نیروهای بومی در پروژه‌های عمرانی و اولویت‌بندی طرح‌ها توسط اهالی از مزیت‌های این الگوست، از دیگر اقداماتی است پورمحمدی به ما گزارش می‌دهد.

بررسی عوامل ضد توسعه در مناطق روستایی

به گفته مدیرکل دفتر امور روستایی و شوراهای استانداری خراسان رضوی اگر بخواهیم چند عامل ضد توسعه در مناطق روستایی را نام ببریم باید به این مسئله بپردازیم که برای ساخت مسکن و اماکن تجاری، اقامتی و تولیدی، بنیاد مسکن بر اساس الگوی رشد جمعیت روستا، افزایش محدوده را انجام می‌دهد. در حالت عادی این عامل باعث حفظ نرخ رشد فعلی است، سپس باید بر اساس نیاز دهیاری‌ها اراضی قابل سکونت شناسایی و جهت تحویل به متقاضیان واجد شرایط سکونت در روستا به دهیاری واگذار شود تا از محل درآمد آن بتواند امور توسعه‌ای روستا را به اتمام برساند. وی ادامه می‌دهد: «تفکیک اراضی موروئی از دیگر عوامل ضد توسعه در روستاهاست، درواقع با کوچک شدن اراضی، ارزش اقتصادی آن‌ها کاهش یافته و انگیزه کار کشاورزی برای خانوار روستایی کاهش یافته و اسباب مهاجرت را فراهم می‌کند.»

البته باید به این نکته هم اشاره کرد که کم‌توجهی مسئولین به اجرای طرح‌های تولیدی در روستا و عدم رسیدگی به درخواست‌ها موجب فرار سرمایه از مناطق روستایی خواهد شد. از سوی دیگر کاهش و اتلاف منابع آب قابل استحصال که باید با فرهنگ‌سازی اصلاح شود، یکی از عوامل اصلی ضد توسعه محسوب می‌شود.

عدم توجه رسانه‌های دیداری و شنیداری به تبلیغ و ترویج روستانشینی و ارائه ظرفیت‌های خاص روستاهای استان و پرداختن به افزایش رفاه و